

Sprawozdania do KRS: przepisy się zmieniają, firmy robią swoje

Kontrahent nie składa sprawozdań? Jest sposób, by go zmusić

Tylko ok. 55 proc. podmiotów zarejestrowanych w KRS wywiązuje się z obowiązku złożenia sprawozdania finansowego. Jedynym sposobem na to, by kontrahenta zmusić, jest napisanie skargi do odpowiedniego sądu rejestrowego **C30**

Co może KRS

KRS dysponuje kilkoma możliwościami pozwalającymi zmusić przedsiębiorcę do złożenia sprawozdania. W praktyce jednak najczęściej wykorzystywane jest postępowanie przymuszające, w ramach którego sąd może m.in. nałożyć wielokrotnie grzywny **C32**

(Kolejne) poprawianie przepisów

Ministerstwo Sprawiedliwości szykuje istotną nowelizację ustawy o KRS. Jeśli plany resortu wypalą – niebawem w zakresie składania sprawozdań finansowych sporo się zmieni. Przede wszystkim sądy będą miały więcej czasu na działania **C36**

Mateusz Medyński
radca prawny,
Kancelaria Zimmerman
i Wspólnicy sp.k.

Norbert Frosztęga
aplikant adwokacki,
Kancelaria Zimmerman
i Wspólnicy sp.k.

Patryk Słowik
dziennikarz DGP

Jakub Styczyński
dziennikarz DGP

Czerwiec jest okresem, w którym menedżerowie spółek powinni zadbać o to, aby wysłać sprawozdanie finansowe do Krajowego Rejestru Sądowego. Mało kto ten obowiązek lubi, jednak z punktu widzenia pewności obrotu gospodarczego jest on niezwykle ważny. Już sam fakt, czy zostało złożone sprawozdanie finansowe, powinien być jednym z czynników przy ocenie wiarygodności partnera biznesowego. Zawsze gdy w rejestrze brak jest wzmianki o złożeniu ostatniego sprawozdania finansowego, powinna zapalić się czerwona lampka

ostrzegawcza. Bardzo rzadko jest bowiem tak, że przyczyny takiego stanu leżą gdzie indziej niż w problemach finansowych.

Praktyka pokazuje, że wiele spółek obowiązku nie wypełnia i sprawozdań nie składa. Podstawowe powody są dwa. Po pierwsze – menedżerowie w wielu firmach wychodzą z założenia, że drobne opóźnienie nie będzie niosło za sobą żadnych konsekwencji. I często mają rację. Po drugie zaś – wyjątkowo niechętnie do składania dokumentów są te spółki, które popadły w tarapaty finansowe. Wówczas menedżerowie uznają często, że lepiej będzie ponieść przewidziane w przepisach konsekwencje, niżeli odkryć wszystkie karty przed swoimi partnerami biznesowymi.

Czy przedsiębiorcy zatem są bezsilni wobec tych, którzy sprawozdań nie chcą ujawnić? Jakże mają możliwości nakłonienia ich, aby jednak takie sprawozdanie złożyli?

Niestety samodzielnie niewiele mogą zdziałać. Prośby, apele, pisma – na ogół na nic się zdają. Jeśli ktoś za wszelką cenę chce, aby sprawozdanie jakiegось podmiotu zostało złożone, może rozważyć złożenie skargi do sądu rejestrowego, w nadziei na to, że to właśnie on podejmie odpowiednie działania mające na celu zdopingowanie niesolidnego przedsiębiorcy. Zwłaszcza że od ubiegłego roku sądy rejestrowe mają dużo większe możliwości, by spółki do działania zmusić. I z możliwości tych coraz częściej korzystają! Choć pełnych danych o efektach ubiegłorocznej zmiany przepisów jeszcze nie ma, to ze szczytkowych informacji

już wyraźnie widać, że rośnie liczba postępowań przymuszających do złożenia sprawozdania. Potwierdzają to wypowiedzi sędziów.

Inna rzecz, że nadal jeszcze daleko do stanu doskonałego. Olbrzymia wciąż liczba nieskładających sprawozdania sprawia, że sądy nie nadążają z wysyłaniem ponagler do wszystkich podmiotów. Zatem złożenie nieformalnej skargi może zwiększyć szanse na to, że sąd zainteresuje się właśnie tą firmą, na której jawności nam zależy. I zmobilizuje spółkę do działania, bo sankcje za niezłożenie sprawozdania mogą być dotkliwie. Może bowiem jednocześnie nałożona grzywna nie robi wrażenia na przedsiębiorcy, jednak jeśli będzie ona ponawiana raz za razem, zapewne odniesie pożądany skutek. Sądy zapewniają, że właśnie takie skargi rozpatrują w pierwszej kolejności.

Batem na niesolidne spółki już niebawem powinna być planowana przez Ministerstwo Sprawiedliwości nowelizacja ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, której założenia są właśnie konsultowane z innymi resortami i wymiarem sprawiedliwości. Ma ona w znaczący sposób odciążać sądy rejestrowe, które obecnie wykonują wiele zadań uniemożliwiających im bieżącą kontrolę tego, co się dzieje na rynku. A jeśli w wyniku nowej ustawy sędziowie rzeczywiście zostaną odciążeni – będą mieli więcej czasu na weryfikację tego, czy przedsiębiorcy wypełniają swoje obowiązki. Nowe przepisy mają wejść w życie w połowie 2017 r.

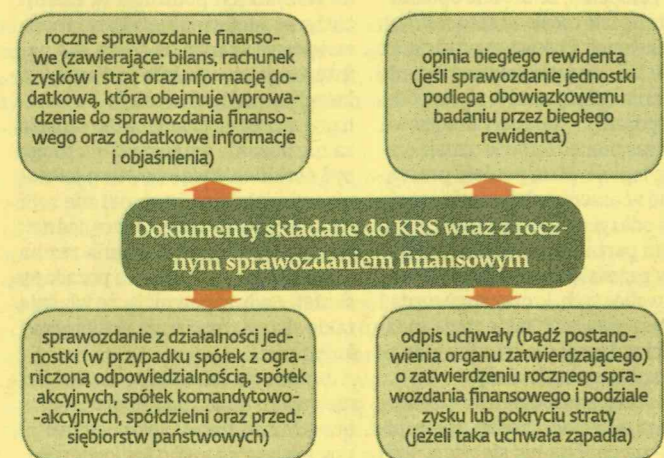
FIRMA I PRAWO

Kontrahent nie składa sprawozdań? Jest sposób, by go zmusić

Choć złożenie sprawozdania finansowego jest jednym z głównych obowiązków menedżerów spółek zarejestrowanych w KRS, to statystyki wskazują, że znaczna część z nich tego nie robi. W praktyce jedynym sposobem, aby zmusić kontrahenta do realizacji tego obowiązku, jest napisanie skargi do odpowiedniego sądu rejestrowego.

Wymóg złożenia sprawozdania finansowego wynika z treści art. 69 ust. 1 ustawy o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 330 ze zm.). Stanowi on, że kierownik jednostki składa we właściwym rejestrze sądowym roczne sprawozdanie finansowe, opinię biegłego rewidenta, jeżeli podlegało ono badaniu, odpis uchwały bądź postanowienia organu zatwierdzającego o zatwierdzeniu rocznego sprawozdania finansowego i podziale zysku lub pokryciu straty, a w przypadku jednostek, o których mowa w art. 49 ust. 1, także sprawozdanie z działalności - w ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego. Wspomniany art. 49 ust. 1 odnosi się do wielu podmiotów, z których najważniejsze dla nas są spółki kapitałowe (z ograniczoną odpowiedzialnością i akcyjna) oraz komandytowo-akcyjne.

Jakie dokumenty powinny być złożone, wskazujemy na infografice.

Wiemy już, że podmioty widniejące w rejestrze powinny złożyć sprawozdanie w ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego w spółce. Co to oznacza w praktyce?

Otóż najczęściej spotykanym terminem do zatwierdzenia sprawozdania jest czerwiec następnego roku, bowiem większość podmiotów zarejestrowanych w KRS ma rok obrachunkowy taki sam jak rok kalendarzowy, czyli od 1 stycznia do 31 grudnia. Wówczas przepisy dają 6 miesięcy na zatwierdzenie sprawozdań finansowych za ubiegły rok i 15 dni na złożenie sprawozdań w KRS. W sytuacjach zaś, gdy z określonych powodów nie dojdzie do zatwierdzenia sprawozdania finansowego w terminie, należy je złożyć w ciągu 15 dni po tym terminie - wówczas w formularzu zaznacza się, że sprawozdanie nie zostało zatwierdzone (nie istnieją przepisy, które mogą zmusić

wspólników czy akcjonariuszy do zatwierdzenia sprawozdania). Obowiązek złożenia sprawozdania, nawet niezatwierdzonego, istnieje i spoczywa na podmiotach uprawnionych do reprezentacji danej spółki (np. na członkach zarządu). Trzeba przy tym pamiętać, że wpisu dokonuje się na wniosek, a zatem nie tylko wymagane jest posłużenie się odpowiednim formularzem, lecz także konieczne jest uiszczenie opłaty sądowej oraz opłaty za ogłoszenie w „Monitorze Sądowym i Gospodarczym”.

Kto ma obowiązek złożenia sprawozdania?

SPÓŁKA Z O.O.	ZARZĄD (WEDLE ZASAD REPREZENTACJI W UMOWIE SPÓŁKI)
SPÓŁKA AKCYJNA	ZARZĄD (WEDLE ZASAD REPREZENTACJI ZAPISANYCH W STATUCIE)
SPÓŁKA JAWNA	KĄŻDY WSPÓLNIK
SPÓŁKA PARTNERSKA	KĄŻDY PARTNER
SPÓŁKA KOMANDYTOWA	KĄŻDY KOMPLEMENTARIUSZ
SPÓŁKA KOMANDYTOWO-AKCYJNA	KĄŻDY KOMPLEMENTARIUSZ

Ramka 1

Luka prawna

Nie wiadomo, czy i kiedy spółka kapitałowa, która została wykreślona z rejestru przed zatwierdzeniem sprawozdania za poprzedni rok obrotowy, powinna ten dokument przekazać do KRS i urzędu skarbowego. Sprawa jest jasna w sytuacji, gdy doszło do zatwierdzenia sprawozdania. Wówczas bez wątpienia powinno ono trafić do KRS. Jeśli jednak podmiot został wykreślony z rejestru przed obowiązkiem zatwierdzenia dokumentu, wydaje się, że nie ma konieczności, aby został on złożony. Wynika to stąd, że nie ma osoby upoważnionej do działania w zakresie złożenia dokumentu.

Lekceważony obowiązek

Zamierzeniem ustawodawcy, leżącym u podstaw stworzenia instytucji rejestru przedsiębiorców, było doprowadzenie do sytuacji, w której wszystkie dane (informacje) w rejestrze będą zgodne ze stanem rzeczywistym.

Założenie to ma jednak charakter idealistyczny. W praktyce wielu przedsiębiorców nie dopełnia ciążących na nich obowiązków rejestrowych.

Statystyki od lat wskazują, że znaczna część przedsiębiorców lekceważy obowiązek złożenia sprawozdania.

Liczba sprawozdań rośnie, ale...

Z najnowszych danych KRS wynika, że firmy nadal niechętnie składają sprawozdania. Wprawdzie z roku na rok liczba składanych sprawozdań rośnie, ale trudno nazwać ten wzrost zadowalającym. Największy wzrost widoczny jest pomiędzy liczbą sprawozdań za 2013 i 2012 r. Przykładowo spółki z o.o., których jest najwięcej, złożyły prawie 147 tys. sprawozdań za 2013 r., czyli

FIRMA I PRAWO

o 10 proc. więcej niż za rok wcześniejszy. Ale na razie wzrost pomiędzy 2014 a 2013 r. był mniejszy - tylko ok. 2 proc., co można tłumaczyć tym, że wiele podmiotów z dużym poślizgiem składa dane do KRS i zanim działania przymuszające sądów rejestrowych przyniosą efekt, trochę czasu upłynie. Znacząco poprawiły się też spółki komandytowe - o 24 proc. wzrosła liczba podmiotów, które sumiennie rozliczyły się w KRS za 2014 r. Jednak co z tego, że liczba sprawozdań rośnie, skoro jeszcze szybciej rośnie liczba spółek, które figurują w KRS. Przykładowo liczba spółek z o.o. wzrosła z ok. 198 tys. w 2012 r. do prawie 258 tys. na koniec 2014 r. i prawie 298 tys. na koniec 2015 r.

Efekt? Szansa, że odwiedzając sąd rejestrowy, znajdziemy najnowsze dane finansowe podmiotu, który nas interesuje, maleją, im bardziej świeże informacje chcemy poznać. Szukając sprawozdań za 2014 r. spółek z o.o., w prawie 42 proc. przypadków można odejść z kwitkiem - do tej pory z obowiązku rozliczenia wywiązało się zaledwie 58 proc. podmiotów. Sprawozdania za 2013 r. złożyło dwie trzecie. Jeszcze gorzej jest wśród spółek jawnych - sprawozdania za 2014 r. złożyła zaledwie co czwarta z nich. A już poznanie danych finansowych spółki partnerskiej graniczy z cudem - prawdopodobieństwo, że stosunkowo świeże sprawozdanie finansowe interesującego podmiotu znajdziemy w KRS, jest jak 1 do 22 (ok. 4,5 proc.). Najlepiej wygląda sytuacja wśród spółek akcyjnych: do tej pory sprawozdania złożyło 83 proc. liczby zarejestrowanych.

Spółki niechętnie informują o finansach

Tak składano sprawozdania za 2014 r.

	Liczba podmiotów	Zarejestrowane sprawozdania za 2014 r.
SPÓŁKA JAWNA	32 435	8650
SPÓŁKA KOMANDYTOWA	15 032	10 119
SPÓŁKA PARTNERSKA	1972	88
SPÓŁKA KOMANDYTOWO-AKCYJNA	4392	2332
SPÓŁKA Z O.O.	257 826	149 893
SPÓŁKA AKCYJNA	8144	6829

Tak składano sprawozdania za 2013 r.

	Liczba podmiotów w końcu 2013 r.	Zarejestrowane sprawozdania za 2013 r.
SPÓŁKA JAWNA	30 769	8666
SPÓŁKA KOMANDYTOWA	11 797	8474
SPÓŁKA PARTNERSKA	1813	74
SPÓŁKA KOMANDYTOWO-AKCYJNA	4314	3356
SPÓŁKA Z O.O.	228 107	147 063
SPÓŁKA AKCYJNA	7602	6831

Ucieczka przed prawdą

Przyczyny tego, że sprawozdania nie trafiają do KRS, są różne. W niektórych przypadkach to po prostu lekceważenie prawa.

Obowiązek obowiązkim, ale przedsiębiorcy często są niechętni do dokonywania wpisów do rejestru przedsiębiorców. Zwłaszcza w przypadku wpisów deklaracyjnych wychodzą z założenia, że skoro czynność jest skuteczna od chwili podjęcia, to z wpisem można poczekać.

W niektórych przypadkach opieszałość przedsiębiorcy wynika z braku dostatecznej wiedzy w tym zakresie, w innych zaś po prostu ze złej woli (nie wszyscy przedsiębiorcy chcą ujawniać w rejestrze swoje bilanse, choć mają taki obowiązek).

Rola sprawozdania

Jego rola jest nie do przecenienia dla kontrahentów spółki, bo mówiąc najkrócej: sprawozdanie umożliwia im zapoznanie się z kondycją finansową spółki. Tak bowiem jak niechętnie składane są sprawozdania, tak z wielkim zainteresowaniem przeglądane są dokumenty finansowe kontrahentów!

Dostęp do Krajowego Rejestru Sądowego, a co za tym idzie, także do sprawozdań finansowych jest jawny. To oznacza, że każdy może sprawdzić informacje dotyczące podmiotu znajdującego się w KRS. W efekcie każdy może zweryfikować, czy dana spółka jest w dobrej kondycji finansowej, czy też znajduje się w tarapatkach.

I właśnie przejściowe trudności ekonomiczne są najczęściej rzeczywistym powodem, dla którego sprawozdania w ustawowym terminie nie trafiają do sądów rejestrowych. Menedżerowie spółek obawiają się, że ujawnienie niekorzystnych danych jeszcze bardziej pograży spółkę. Często ta obawa jest uzasadniona.

Tym samym więc dla wszystkich przedsiębiorców, którzy sprawdzają swoich kontrahentów, fakt, czy zostało złożone sprawozdanie finansowe, powinien być jednym z najistotniejszych przy ocenie wiarygodności partnera biznesowego. Zawsze wtedy, gdy w rejestrze brak jest wzmianki o złożeniu ostatniego sprawozdania finansowego, powinna zapalić się czerwona lampka ostrzegawcza. Bardzo rzadko jest bowiem tak, że przyczyny takiego stanu leżą gdzie indziej niż w problemach finansowych.

Samodzielnie niemożliwe

Co ważne, przepisy prawa nie przewidują żadnych formalnych środków za pomocą których dany przedsiębiorca może samodzielnie przymusić innego do dopełnienia obowiązku rejestracyjnego (dokonania wpisu), w tym do złożenia wspomnianego sprawozdania finansowego.

W praktyce jedynym takim środkiem, choć absolutnie niesformalizowanym, jest złożenie skargi na opieszałego przedsiębiorcę i oczekiwanie, aż KRS do złożenia sprawozdania „opóźnionego” przedsiębiorcę zmobilizuje.

Poniżej prezentujemy wzór pisma, które z powodzeniem może stanowić wspomnianą wyżej skargę i które w praktyce może zaoszczędzić wielu kłopotów finansowych oraz niepotrzebnych nerwów.

Nie ma żadnych sformalizowanych wymogów odnośnie do tego typu pism, w związku z czym przedsiębiorcy mogą stworzyć je w dowolnej, wybranej przez siebie formie. Kluczowe jest wskazanie, którego podmiotu gospodarczego dotyczy nasza skarga oraz jakich uchybień się on dopuścił.

WAZNE W praktyce jedynym środkiem, który może zmusić przedsiębiorcę do złożenia sprawozdania, choć absolutnie niesformalizowanym, jest złożenie skargi na opieszałego przedsiębiorcę, czyli praktycznie donosu.

FIRMA I PRAWO

Wzór

Lębork, 23 maja 2016 r.

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego
ul. Czerniakowska 100; 00-454 Warszawa

Zawiadamiający: Domki spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Lęborku² ul. Zachodnia 17/19;
84-300 Lębork, reprezentowane przez Prezesa Zarządu Jana Kowalskiego

PISMO DOT. ZAWIADOMIENIA O NIEDOPEŁNIENIU OBOWIĄZKÓW REJESTROWYCH PRZEZ POL-MOST
SP. Z O.O. Z SIEDZIBĄ W WARSZAWIE (KRS: 0000111)³

Ja, niżej podpisany Jan Kowalski, pełniący funkcję Prezesa Zarządu spółki Domki spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Lęborku (dalej jako: „Spółka”), uprawniony do jej samodzielnej reprezentacji, niniejszym zawiadamiam, iż spółka Pol-Most sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (KRS: 0000111) na dzień sporządzania niniejszego pisma nie dopełniła obowiązku wynikającego z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2013 r. poz. 330, ze zm.) poprzez niezłożenie w ustawowym terminie sprawozdania finansowego spółki Pol-Most sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie za rok 2014.

UZASADNIENIE

Pol-Most sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie wpisana jest do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, aktualnemu z Rejestru przedsiębiorców, do dnia sporządzania niniejszego pisma, tj. do dnia 23 maja 2016 r., ww. podmiot nie złożył sprawozdania finansowego za rok 2014 r. W rzeczonej informacji widnieje wzmianka wyłącznie o złożeniu sprawozdania finansowego za rok 2013 r.⁴

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tj. Dz.U. z 2013 r. poz. 330, ze zm.) kierownik jednostki składa we właściwym rejestrze sądowym roczne sprawozdanie finansowe, opinię biegłego rewidenta, jeżeli podlegało ono badaniu, odpis uchwały bądź postanowienia organu zatwierdzającego o zatwierdzeniu rocznego sprawozdania finansowego i podziale zysku lub pokryciu straty, a w przypadku jednostek o których mowa w art. 49 ust. 1 – także sprawozdanie z działalności – w ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego. Termin do złożenia sprawozdania finansowego za rok 2014 r. nie został zatem dochowany, co uzasadnia skorzystanie przez tutejszy Sąd z odpowiednich środków prawnych, czego efektem będzie zobowiązanie spółkę Pol-Most sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie do złożenia wspomnianego sprawozdania finansowego.

W obecnej sytuacji brak złożenia do akt rejestrowych Pol-Most sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie sprawozdania finansowego za 2014 r. uniemożliwia kontrahentom rzeczonego podmiotu (w tym Spółce) zbadanie aktualnej sytuacji finansowej spółki, która to informacja jest niezbędna celem podjęcia jakiejkolwiek współpracy gospodarczej z Pol-Most sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie.⁵

Mając powyższe na uwadze, wnoszę o podjęcie przez tutejszy Sąd stosownych działań mających na celu dopełnienie przez Pol-Most sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie wszystkich ciążyących na tym podmiocie obowiązków rejestrowych, w tym złożenie sprawozdania finansowego za rok 2014.

Jan Kowalski

Pismo należy skierować do sądu rejestrowego właściwego dla spółki, która zobowiązana jest złożyć sprawozdanie.

Dla skuteczności zawiadomienia nie jest wymagane podanie własnych danych, choć bez wątpienia zwiększa to szansę na to, by osoba je analizująca potraktowała pismo poważnie.

Warto pamiętać, że niniejsze pismo nie musi spełniać żadnych norm określonych prawem. W praktyce jest ono bowiem formą poinformowania sądu o nieprawidłowościach, co niektórzy nazwaliby po prostu donosem.

Opis stanu faktycznego. Istotne jest to, że nie zawsze brak dostępu do dokumentu oznacza, iż nie został on złożony. Warto więc dać kilka tygodni na wprowadzenie zmian w KRS. Może się bowiem okazać, że sprawozdanie finansowe zostało złożone w terminie, a jedynie nie zostało jeszcze wprowadzone w systemie.

Opis stanu prawnego.

Mimo że nie jest niezbędne ujawnienie własnego interesu – ani prawnego, ani faktycznego – lepiej wskazać, z jakich względów chcemy, aby wskazana przez nas spółka dopełniła obowiązku.

Informacja, o co wnioskujemy.

Bat nr 1: Odpowiedzialność cywilna

Podstawowym batem na niesumiennego przedsiębiorcę jest ustanowienie sankcji odpowiedzialności cywilnej za szkodę wyrządzoną zarówno zgłoszeniem do rejestru nieprawdziwych danych, jak i niezgłoszeniem wymaganych danych w ogóle.

Podmiotem, który może być pociągnięty do odpowiedzialności na tej podstawie, jest przede wszystkim sama spółka. W przypadku zaś osobowych spółek handlowych (spółki jawne, partnerskie, komandytowe i komandytowo-akcyjne) – odpowiedzialność rozszerzona także na współników odpowiadających za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem. Objęcie odpowiedzialnością także współników spółki osobowej wynika z charakteru tychże spółek, gdzie przewagę nad elementami majątkowymi mają elementy osobowe.

Konstrukcja przepisu przewidującego sankcję odpowiedzialności cywilnej wskazuje, iż dotyczy ona tylko podmiotów już wpisanych do Rejestru. Nie obejmuje zatem podmiotów, na których ciąży obowiązek rejestrowy dokonania (pierwszego) zgłoszenia w celu wpisu do Rejestru. Rzecz jasna, jeśli dane wpisane na podstawie pierwszego zgłoszenia okazały się nieprawdziwe – podmiot taki również będzie objęty omawianą sankcją.

Nie tylko sprawozdanie

Skarżyć się można nie tylko w przypadku, gdy brak jest sprawozdania. Przykładowo gdy spółka zmieniła siedzibę, bo wygasła jej umowa najmu z nami i kazaliśmy jej się wyprowadzić, a stary adres nadal widnieje w rejestrze i przychodzą do nas różne pisma dla tej spółki. Ze skargi do KRS nie wyniknie zmiana siedziby, bo można to zrobić wyłącznie na wniosek podmiotu uprawnionego, czyli spółki, której siedziby to dotyczy. Ale KRS może wtedy zacząć przymuszać spółkę do samodzielnej zmiany wpisu. Oto jak to może uczynić.

Co może KRS

KRS dysponuje kilkoma możliwościami pozwalającymi zmusić przedsiębiorcę do złożenia sprawozdania. W praktyce jednak najczęściej wykorzystywane jest postępowanie przymuszające, w ramach którego sąd może m.in. nałożyć wielokrotnie grzywny.

Ustawodawca wyposażił sąd rejestrowy w kilka środków prawnych pozwalających przymusić przedsiębiorcę do dokonania wpisu. Jest ich pięć.

FIRMA I PRAWO

Bat nr 3: Rozwiązanie spółki osobowej

Kolejnym instrumentem, w który ustawodawca wyposażił sądy rejestrowe, jest możliwość rozwiązania osobowej spółki handlowej (tj. spółki jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej), która pomimo zastosowania wobec niej wspomnianego grzywny, nadal nie wykonuje ciążyących na niej obowiązków rejestrowych (art. 25 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym). Sankcja ta nie znajduje zastosowania wobec spółek kapitałowych.

Trzeba jednak podkreślić, że orzeczenie sądu o rozwiązaniu spółki jest wyłącznie uprawnieniem sądu rejestrowego, które uzależnione jest dodatkowo od stwierdzenia ważnych powodów. Ustawodawca pojęcia tego nie definiuje. Zabieg ten należy uznać za prawidłowy, gdyż nie jest możliwe skatalogowanie wszystkich przypadków, które można uznać za objąć zbiorczym określeniem „ważnych powodów”. Tym samym sąd rejestrowy jest obowiązany każdorazowo zbadać, czy określona sytuacja faktyczna i prawna podmiotu jest na tyle doniosła, że zastosowanie wobec niego sankcji rozwiązania jest uzasadnione. Przykładem „ważnego powodu” jest funkcjonowanie w obrocie spółki bez zawartej umowy spółki, który to przypadek, choć wydaje się wręcz absurdalny, jest niestety spotykany w praktyce.

Bat nr 4: Kurator

Jeżeli pomimo stosowania grzywny osoba prawna wpisana do rejestru przedsiębiorców nie wykonuje obowiązków rejestrowych, sąd rejestrowy może ustanowić dla niej kuratora. Kurator taki ustanawiany jest na okres nieprzekraczający roku, przy czym jeżeli czynności kuratora nie mogły zostać zakończone przed upływem okresu, na który został ustanowiony, okres ten może być przedłużony, maksymalnie jednak do 6 miesięcy.

Ustanowiony przez sąd rejestrowy kurator ma ściśle określoną rolę i w żadnym razie nie zastępuje właściwego organu zarządzającego. Zakres obowiązków kuratora przedstawiono w tabeli. **Tabela**

Tabela Zakres obowiązków kuratora © P

Lp.	Czynności	Podstawa prawna
1.	niezwłoczne przeprowadzenie czynności wymaganych do wyboru lub powołania organu osoby prawnej	art. 28 KrReJSU
2.	podjęcie czynności zmierzających do likwidacji osoby prawnej, jeśli nie dojdzie do wyboru lub powołania jej organów w terminie trzech miesięcy od dnia ustanowienia kuratora albo gdy wybrane władze nie wykonują obowiązków rejestracyjnych	art. 29 ust. 1 KrReJSU
3.	wystąpienie do sądu rejestrowego o rozwiązanie osoby prawnej oraz ustanowienie likwidatora z powodu braku jej organów lub z innej ważnej przyczyny, jeśli czynności likwidacyjne kuratora okazały się nieskuteczne	art. 29 ust. 2 KrReJSU
4.	zgłoszenie właściwemu sądowi wniosku o ogłoszenie upadłości osoby prawnej, jeśli przy wykonywaniu obowiązków stwierdzi, że istnieją przesłanki zgłoszenia takiego wniosku	art. 30 KrReJSU

Zasada odpowiedzialności cywilnej, jakkolwiek wydaje się stosunkowo dotkliwa, w praktyce nie zawsze jest skuteczna. Wynika to z różnych przyczyn, przede wszystkim zaś z tego, że w przeważającej części osoby trzecie preferują dochodzenie odszkodowania na zasadach ogólnych (art. 415 i nast. k.c.).

Bat nr 2: Grzywna

Wobec cieszącej się małą popularnością sankcji odpowiedzialności cywilnej ustawodawca wyposażił sąd rejestrowy w kompetencję do badania z urzędu, czy przedsiębiorca podlegający wpisowi do rejestru obowiązki swoje wypełnia prawidłowo oraz terminowo.

W razie stwierdzenia, że wnioski o wpis do rejestru lub dokumenty, których złożenie jest obowiązkowe, nie zostały złożone mimo upływu terminu, sąd rejestrowy wzywa obowiązanych do ich złożenia, wyznaczając dodatkowy 7-dniowy termin, pod rygorem zastosowania grzywny. Jest to postępowanie przymuszające, które jest najczęściej stosowanym środkiem zaradczym przez sądy rejestrowe. Grzywna nakładana jest na podmiot obowiązany do aktualizacji wpisu, nie zaś na jego reprezentantów (czyli np. na spółkę, nie na zarząd).

Grzywna jest więc w praktyce środkiem do osiągnięcia celu postępowania, którym jest spełnienie przez przedsiębiorcę obowiązków rejestrowych. Ma charakter przymuszający, spełnia przy tym funkcję kary za opieszałość. W jednym postanowieniu sąd może wymierzyć grzywnę nie wyższą niż 10 000 zł, chyba że dwukrotne wymierzenie grzywny okazało się nieskuteczne.

100 tys. zł

tyle może wynieść grzywna mobilizująca do złożenia sprawozdania. Sąd może ją jednak wielokrotnie ponawiać

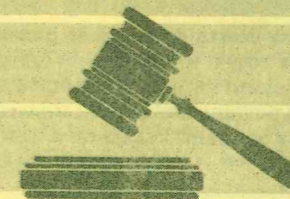
Stosunkowa wysokość możliwej do wymierzenia grzywny w praktyce ma ten skutek, że zazwyczaj po wezwaniu do dopełnienia obowiązku rejestrowego, przedsiębiorca reflektuje się i wniosek taki składa. Co więcej, nawet gdy sąd wymierzy już grzywnę (wyda postanowienie), a przedsiębiorca niezwłocznie dopełni obowiązku – niezapłacona jeszcze grzywna będzie podlegała umorzeniu (art. 1052 k.p.c.).

Kolejność czynności związanych ze stosowaniem środka przymusu przez sąd

KROK 1 Wezwanie do złożenia wniosku lub dokumentów pod rygorem zastosowania grzywny

KROK 2 Nałożenie grzywny

KROK 3 Ponawianie grzywny (wielokrotnie)

SHUTTERSTOCK

FIRMA I PRAWO

Bat nr 5: Rozwiązanie bez postępowania likwidacyjnego

Kolejnym i w zasadzie ostatnim narzędziem w rękach sądu rejestrowego związanym m.in. z niewykonaniem obowiązków rejestracyjnych jest rozwiązanie podmiotu wpisanego do rejestru bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego (na podstawie art. 25a ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym).

Omawiane postępowanie likwidacyjne uproszczone jest nowością w polskim systemie prawnym – obowiązuje dopiero od 1 stycznia 2015 r. W tym wypadku nie przeprowadza się postępowania likwidacyjnego.

Wszczęcie postępowania w tym przedmiocie następuje przez sąd rejestrowy z urzędu, m.in. gdy:

- wydane zostanie postanowienie o odstąpieniu od postępowania przymuszającego lub jego umorzeniu z powodu stwierdzenia, że w okolicznościach danej sprawy nie doprowadzi ono do spełnienia obowiązku rejestracyjnego, lub też
- gdy mimo wezwania sądu rejestrowego nie złożono rocznych sprawozdań finansowych za 2 kolejne lata obrotowe, a także
- gdy mimo dwukrotnego wezwania sądu rejestrowego nie wykonano innych obowiązków rejestracyjnych.

Dotychczasowa praktyka sądów rejestrowych pokazuje jednak, że są one niechętnie do stosowania tego rozwiązania, ale to nie oznacza, iż nie jest możliwe jego zastosowanie w skrajnych przypadkach.

W pierwszej kolejności sąd rejestrowy zawiadamia podmiot wpisany do rejestru o wszczęciu postępowania o rozwiązanie przedsiębiorstwa bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego, wzywając do wykazania w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania, że faktycznie prowadzi działalność i że posiada majątek, ze wskazaniem jego składników.

Jeżeli wezwanie takie okaże się bezskuteczne – sąd rejestrowy wszczyna stosowną procedurę, w ramach której najistotniej-

Ramka

Coraz więcej postępowań przymuszających

Okazuje się, że instrumentarium, którym dysponują sądy rejestrowe, jest bardzo rozległe. Sądy coraz częściej po nie sięgają – wynika z danych statystycznych. A także z wypowiedzi prawników, którzy coraz częściej spotykają się z tego typu działaniami KRS.

Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że najczęściej stosowaną sankcją wobec przedsiębiorców, którzy nie składają sprawozdań finansowych w terminie, jest grzywna (nakładana w ramach postępowania przymuszającego).

Choć dane z resortu sprawiedliwości są niepełne, to wskazują, że liczba wszczynanych postępowań przymuszających rośnie.

– W I kwartale 2015 r. wszczęto 14 080 postępowań przymuszających w trybie art. 24 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, w tym 9985 postępowań przymuszających podmioty rejestrowe, w tym spółki, do złożenia rocznych sprawozdań finansowych – informuje Ministerstwo Sprawiedliwości.

A z kolei w I kwartale 2016 r. według danych MS wszystkie wydziały KRS prowadziły już 16 119 postępowań przymuszających, w tym 10 358 o złożenie zaległych sprawozdań finansowych.

W całym 2015 r. prowadzono 44 177 postępowań przymuszających, w tym 31 967 – dotyczących sprawozdań finansowych. Ministerstwo nie dysponuje jednak szczegółowymi danymi co do skuteczności tych postępowań, w tym danymi, ile spółek złożyło roczne sprawozdania finansowe na skutek wszczętych postępowań przymuszających do złożenia takich dokumentów.

szym elementem jest badanie, czy podmiot ten posiada zbywalny majątek i czy faktycznie prowadzi działalność. Stwierdzenie jednej z owych przesłanek uniemożliwia wykreślenie podmiotu z rejestru.

TRZY PYTANIA DO EKSPERTA

Rośnie liczba postępowań przymuszających

MILENA DOMACHOWSKA

główny specjalista,
Wydział Komunikacji Społecznej i Promocji,
Biuro Ministra, Ministerstwo Sprawiedliwości

Jak się zakończyły postępowania przymuszające podjęte w 2015 r.? Jak dużo spółek złożyło sprawozdania po tym, jak podjęto postępowanie przymuszające?

W całym 2015 r. ukończono 39 823 wszystkich postępowań przymuszających wszczynanych przez sądy rejestrowe, w tym 20 612 postępowań przymuszających do złożenia rocznych sprawozdań finansowych. Ministerstwo nie dysponuje jednak szczegółowymi danymi co do skuteczności tych postępowań, w tym danymi, ile spółek złożyło roczne sprawozdania finansowe na skutek wszczętych postępowań przymuszających do złożenia takich dokumentów.

A czy sądy sięgają po inne instrumenty? Jak często podejmowane są postępowania likwidacyjne i postępowania z urzędu

Rozmawiał Jakub Styczyński

FIRMA I PRAWO

Komentarz

Doświadczenia związane z obrotem gospodarczym wskazują, że choć nałożenie grzywny oraz inne środki przymuszające zazwyczaj spełniają swój cel, to nie zawsze są wystarczającym narzędziem w walce o zapewnienie stanu zgodności rejestru ze stanem rzeczywistym. Przyczyną jest w tym przypadku po prostu brak wiedzy ze strony sądu rejestrowego o niedopełnieniu obowiązków rejestracyjnych przez poszczególnych przedsiębiorców. Sądy rejestrowe w większości przypadków nie mają pojęcia, kto złożył sprawozdanie, a kto nie. Ogrom spółek wpisanych do KRS uniemożliwia prowadzenie przez sądy rejestracyjne postępowań weryfikujących, czy wszystkie podmioty znajdujące się w rejestrze dopełniły swych obowiązków. Tymczasem, z punktu widzenia przedsiębiorcy, który zamierza wejść w stosunki prawne z innymi podmiotami, kwestią szczególnie istotną jest, aby rejestr zawierał nie tylko wszystkie wymagane informacje o przyszłym kontrahencie, ale także aby informacje te były prawdziwe. Szczególnie doniosłe znaczenie ma na tym gruncie złożenie przez przedsiębiorcę sprawozdania finansowego, które obrazuje aktualną sytuację finansową danego podmiotu.

Kłopot sądów: ogrom spraw

Niestety, sądy rejestrowe toną pod naporem spraw. W większości przypadków nie mają pojęcia, kto złożył sprawozdanie, a kto nie. Ogrom spółek wpisanych do rejestru powoduje, że nie we wszystkich przypadkach, w których powinny być wszczęte postępowania z urzędu, są one wszczynane.

To co prawda dobra informacja dla tych, którzy sprawozdań nie składają, lecz fatalna dla wszystkich przedsiębiorców ceniących pewność w obrocie gospodarczym. Łatwo bowiem można dać się oszukać co do stanu finansów swych kontrahentów. Coraz częściej bowiem okazuje się, że gdybyśmy chcieli zrezygnować z robienia biznesu z tymi, którzy nie dopełnili obowiązków – musielibyśmy opuścić relacje biznesowe z połową naszych partnerów.

50 proc.

tyle spółek
złożyło do tej pory
sprawozdania za 2014 r.

Ale – jak wynika z zapewnień sądów – sądy natychmiast reagują, gdy dotrze do nich zawiadomienie z zewnątrz. Tym bardziej więc takie zawiadomienia warto złożyć.

PYTANIA DO EKSPERTA

Reagujemy na sygnały z zewnątrz

ARKADIUSZ OPALA

sędzia Sądu Okręgowego w Zielonej Górze,
Wizytator ds. cywilnych i gospodarczych

Czy sądy rejestrowe korzystają z możliwości mających na celu skłonienie spółek do składania sprawozdań finansowych?
Obecnie w Wydziale VIII Gospodarczym KRS w Zielonej Górze są wszczynane i prowadzone postępowania przymuszające wobec spółek kapitałowych. Postępowania wobec spółek osobowych zaplanowano na drugie półrocze 2016 r.

Ile takich wezwań zostało wysłanych np. w ubiegłym roku?
W 2015 r. wszczęto w Wydziale VIII Gospodarczym KRS w Zielonej Górze 609 postępowań przymuszających do złożenia zaległych sprawozdań finansowych, natomiast od stycznia br. – 467.

Jak KRS wylania podmioty, które wzywa do składania sprawozdań finansowych?

Zgodnie z par. 164 regulaminu urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2007 r. nr 38, poz. 249) sąd rejestrowy prowadzi kontrolę terminowości składania sprawozdań finansowych i innych dokumentów, o których mowa w art. 40 pkt 2-5 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym (np. wzmianki o złożeniu sprawozdania). Kierownik sekretariatu, w oparciu o dane uzyskane z systemu informatycznego, zawiadamia więc sędziego o każdym zaniedbaniu w spełnieniu tych obowiązków.

Czy często w praktyce zdarza się, że KRS podejmuje omawiane działania po otrzymaniu zawiadomienia z zewnątrz?
W każdym przypadku po otrzymaniu pisemnego zawiadomienia o niedopełnieniu obowiązków rejestracyjnych w Wydziale VIII Gospodarczym KRS taka informacja jest weryfiko-

wana na podstawie akt rejestracyjnych. Następnie po ustaleniu, że podmiot nie złożył sprawozdania finansowego za dany rok obrotowy, następuje wszczęcie z urzędu postępowania przymuszającego zobowiązującego do złożenia tych dokumentów.

Czy sądy rejestrowe wykorzystują przepisy o wykreśleniu w związku z niespełnieniem obowiązków dotyczących składania sprawozdań?
Tak. W 2015 r. w Wydziale VIII Gospodarczym KRS w Zielonej Górze wszczęto 118 spraw o wykreślenie podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców KRS w związku z niespełnieniem obowiązków dotyczących składania sprawozdań.

Czy obecne przepisy dają sądom wystarczające uprawnienia, aby zmusić spółki do składania sprawozdań?
Za wcześnie, by oceniać efekt przeprowadzonych zmian. Na pewno decyzja ustawodawcy o tym, że z początkiem 2016 r. przestają istnieć wszystkie podmioty nieprzerejestrowane do KRS, była decyzją oczekiwaną i porządkującą obrót gospodarczy. Wreszcie możemy zapomnieć o rejestrze RHB. Jak będzie wyglądało wykreślanie podmiotów bez przeprowadzania likwidacji – tego jeszcze nie wiemy, w podległym mi wydziale KRS wpływy spraw są tak wysokie, że orzecznicy jeszcze do końca nie przetestowali nowych rozwiązań. Wymaga to bowiem dużego nakładu pracy, np. zwrócenia się do wielu instytucji i oczekiwania na odpowiedzi. Rzeczowej oceny będziemy mogli dokonać na początku przyszłego roku. Jednak kierunek zmian oceniam bardzo pozytywnie, wreszcie ustawodawca wsłuchał się w głos orzeczników i wykorzystał ich uwagi w pracach legislacyjnych.

Rozmawiała Agnieszka Pokojska

FIRMA I PRAWO

Czas na zmiany: (kolejne) poprawianie przepisów

Ministerstwo Sprawiedliwości szykuje istotną nowelizację ustawy o KRS. Jeśli plany resortu wypalą – niebawem w zakresie składania sprawozdań finansowych sporo się zmieni. Przede wszystkim sądy będą miały więcej czasu na wyciągnięcie konsekwencji wobec uchylających się od obowiązku firm

Projekt nowelizacji ustawy o KRS przewiduje bowiem wprowadzenie obowiązku składania sprawozdań finansowych w formie elektronicznej w odpowiednim formacie danych, ułatwiającym późniejsze ich wykorzystywanie.

Usprawnić pracę sądów

Chodzi o usprawnienie kontroli za pomocą najnowszych technik. Dziś bowiem sądy toną pod naporem dokumentów, których sprawdzenie wymaga ogromu pracy. Większość podmiotów składa do sądu rejestrowego sprawozdanie finansowe w okresie od maja do września każdego kolejnego roku.

WAŻNE Obowiązek przesyłania sprawozdań ma ułatwić pracę sądom. Sporządzone w formie elektronicznej w odpowiednim formacie danych i przesłane do sądu rejestrowego sprawozdanie – będzie łatwo weryfikowane przez system informatyczny pod kątem kompletności złożonych dokumentów, prawidłowości ich podpisania, a także wysokości uiszczonych opłat.

W efekcie w tych okresach sądy rejestrowe są „zalewane” przez wnioski o ujawnienie w rejestrze wzmianki o złożeniu sprawozdania. Na każdego z sędziów orzekających i pracowników sekretariatu w omawianym okresie przypada około 50-100 takich spraw dziennie. Bieżące rozpoznane i techniczne „obsłużenie” takiej liczby spraw jest niewykonalne. Siłą rzeczy wydłużeniu ulega również czas oczekiwania na rozpoznanie innych wniosków niż wniosek o wpis wzmianki o złożeniu sprawozdania.

Dlatego też Ministerstwo Sprawiedliwości chce radykalnie uprościć model składania sprawozdań. Co ważne: uprościć administrację;

co niekoniecznie (przynajmniej na samym początku) będzie prostsze dla przedsiębiorców.

Jak zaznacza resort, sporządzone w formie elektronicznej w odpowiednim formacie danych i przesłane do sądu rejestrowego sprawozdanie – będzie łatwo weryfikowane przez system informatyczny pod kątem kompletności złożonych dokumentów, prawidłowości ich podpisania, a także wysokości uiszczonych opłat. W przypadku gdy wniosek i dołączone do niego dokumenty będą poprawne – będzie łatwo weryfikowane przez system informatyczny pod kątem kompletności złożonych dokumentów, prawidłowości ich podpisania, a także wysokości uiszczonych opłat. W przypadku gdy wniosek i dołączone do niego dokumenty będą poprawne – będzie łatwo weryfikowane przez system informatyczny pod kątem kompletności złożonych dokumentów, prawidłowości ich podpisania, a także wysokości uiszczonych opłat.

W sytuacji, gdy wniosek nie zostanie opłacony – nie wywoła on skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu. Natomiast gdy wystąpi niezgodność danych osób, które podpisały wniosek lub dokumenty składające się na sprawozdanie finansowe, z danymi osób wpisanych do rejestru jako uprawnione do reprezentacji podmiotu lub gdy nie wszystkie wymagane dokumenty zostaną złożone – wówczas wniosek taki zostanie skierowany do referenta celem jego weryfikacji.

Dzięki tak wyglądającej procedurze sądy rejestrowe powinny zostać istotnie odciążone. A to oznacza, że będą mia-

ły więcej czasu na tropienie podmiotów, które do wymogów się nie stosują.

„Transplantacja” organów

Nowe przepisy mają też skuteczniej obligować spółki do dokonywania wyboru nowego składu zarządu. Bo gdy nie ma kogo ukarać – przepisy nie mogą być skuteczne.

Obecnie możliwa jest patologiczna sytuacja, w której sąd rejestrowy chce przymusić organ spółki zobowiązany do złożenia sprawozdania finansowego np. za pomocą grzywny, ale nie ma na kogo jej nałożyć. Dzieje się tak dlatego, że w spółce – aby uniknąć odpowiedzialności za niewykonanie obowiązków – uchwałą właściwego organu zarząd jest odwoływany w całości albo poszczególni członkowie zarządu składają skuteczne rezygnacje. Wynika to z prozaicznej przyczyny. Otóż sąd rejestrowy nie ma żadnej możliwości przymuszania wspólników ani rady nadzorczej do wyboru nowego składu zarządu.

Tłumacząc obrazowo: spółka pozbywa się swoich kluczowych organów. W tej sytuacji zaś sąd rejestrowy nie ma kogo ukarać grzywną.

I tu pomóc powinien projekt autorstwa Ministerstwa Sprawiedliwości. Na podstawie projektowanej regulacji sąd rejestrowy będzie miał bowiem możliwość wezwania zobowiązanych do wykazania (za pomocą stosownych dokumentów) – w stosownym terminie – że braki w składzie organu uprawnionego do reprezentacji zostały usunięte i podmiot posiada organ uprawniony do reprezentacji. W razie niewykonania obowiązku w określonym terminie, sąd nałoży na obowiązanych grzywnę przewidzianą w przepisach kodeksu postępowania cywilnego o egzekucji świadczeń niepieniężnych. Sąd będzie mógł ponawiać grzywnę, analogicznie jak w przypadku pozostałych postępowań przymuszających. Po zrealizowaniu przez ukaranych żądanej czynności – grzywna będzie anulowana.

Takie działanie sądu rejestrowego powinno zachęcić wspólników do jak najszybszego powołania organu uprawnionego do reprezentacji spółki. A w efekcie powinno się przełożyć na w miarę szybkie złożenie brakującego sprawozdania finansowego.

Kurator osoby prawnej

Obecnie art. 42 ust. 2 kodeksu cywilnego należy interpretować wąsko. Oznacza to, że zakres umocowania kuratora ustanowianego dla osoby prawnej, która nie może prowadzić swoich spraw, jest nieznaczny. W praktyce kurator może podejmować jedynie czynności zmierzające do powołania organów spółki oraz ewentualnie do jej likwidacji. Taka wykładnia przepisu znajduje zresztą oparcie w orzecznictwie SN (uchwała III CZP 95/11).

Ministerstwo Sprawiedliwości chce zaś, aby kuratorzy otrzymali znacznie więcej narzędzi do działania, w tym aby mogli – oczywiście w razie braku organu uprawnionego do reprezentacji – występować w imieniu spółki. Gdy zmiany wejdą w życie, może się więc okazać, że w części przypadków, gdy z jakichś przyczyn spółka nie jest na bieżąco zarządzana, sprawozdanie finansowe będzie mogło być złożone, gdyż uczyni to powołany kurator.

Zmiany mają wejść w życie w połowie 2017 roku.

Ministerstwo Sprawiedliwości chce, aby kuratorzy otrzymali znacznie więcej narzędzi do działania, w tym aby mogli – oczywiście w razie braku organu uprawnionego do reprezentacji – występować w imieniu spółki.

FIRMA I PRAWO

Na co zwrócić uwagę, czytając sprawozdanie

Lektura sprawozdania może dostarczyć nam cennych informacji na temat kontrahenta. Rzecz w tym, że trzeba wiedzieć, jak je czytać. Jakie informacje lub sytuacje mogą być dla przedsiębiorcy sygnałem, że coś działa nie tak? Kiedy powinna zapalić się czerwona lampka?

Przepisy prawa upadłościowego, jako jedną z przesłanek niewypłacalności przedsiębiorcy, wskazują sytuację, w której jego zobowiązania pieniężne przekraczają wartość jego majątku. Przesłanka ta ma zastosowanie wyłącznie do osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, ale posiadających zdolność prawną. Co jednak istotne – ustawodawca zdecydował się wyłączyć z zakresu jej zastosowania spółki osobowe, w których co najmniej jednym wspólnikiem odpowiadającym za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem jest osoba fizyczna. Uzasadnieniem takiego wyłączenia jest założenie, że – analogicznie jak w przypadku tzw. upadłości konsumenckiej – podstawą przewidywania zdolności do spłaty zobowiązań w przyszłości jest nie tyle aktualny majątek, co osoba przedsiębiorcy.

Ocena płynności

Omawiana przesłanka niewypłacalności, określana w praktyce jako przesłanka bilansowa czy też tzw. przewyżka, wykazuje związek ze sprawozdaniem finansowym danego dłużnika. W praktyce bowiem ustalenie stanu niewypłacalności na tej podstawie poprzedzone jest analizą sprawozdania finansowego spółki (choć nie tylko), a w szczególności jej elementu składowego w postaci bilansu. Skoro tak, to nie ma przeszkód, a wręcz istnieje „gospodarcza powinność”, aby oceny takiej dokonał również sam przedsiębiorca, który planuje rozpocząć współpracę z nowym kontrahentem. Podkreślić jednak należy, że nie zawsze analiza sprawozdania finansowego pozwala jednoznacznie przesądzić, czy dany podmiot rzeczywiście jest niewypłacalny. Niewątpliwie jednak pozwala dostrzec pewne objawy nie najlepszej kondycji badanego przedsiębiorstwa. Wiedza ta może uzasadniać np. wezwanie kontrahenta do złożenia w zawieranej umowie stosownych oświadczeń co do jego sytuacji gospodarczo-finansowej czy zaoferowania jakiegoś dodatkowego zabezpieczenia transakcji.

Wskazówki dla czytających

Poniżej przedstawiamy kilka wskazówek, które mogą okazać się przydatne, gdy naszą lekturą jest sprawozdanie finansowe potencjalnego kontrahenta.

Wskazówka nr 1. Przede wszystkim pamiętać należy, że występowanie w danym momencie tzw. przewyżki nie oznacza jeszcze, że kontrahent jest niewypłacalny. W realiach gospodarczych zdarzają się bowiem tzw. okresy pod kreską, kiedy to sprawozdanie finansowe rzeczywiście nie wygląda obiecująco. Przyczyny tego mogą być jednak wysoce zróżnicowane, a fakt wystąpienia przewagi zobowiązań nad majątkiem w danym roku obrotowym wcale nie wyklucza, że w roku kolejnym sytuacja poprawi się, i to z nawiązką. W każdym jednak razie stwierdzenie istnienia bilansowej przewyżki stanowi sygnał ostrzegawczy, który powinien uaktywnić wzmoczoną czujność.

Wskazówka nr 2. Istotne jest, że nie wszystkie aktywa ujęte w bilansie kontrahenta w rzeczywistości stanowią jego własność.

Podręcznikowym przykładem jest w tym przypadku leasing finansowy, w ramach którego przedmiot leasingu jest ewidencjonowany jako środek trwały u leasingobiorcy (odmiennie przy leasingu operacyjnym), choć właścicielem przedmiotu leasingu pozostaje finansujący podmiot. Okoliczność ta jest o tyle doniosła, że np. w przypadku ogłoszenia upadłości takiego kontrahenta zasadniczo wszelkie przedmioty niestanowiące jego własności nie są objęte masą upadłości i nie będą rachony być przeznaczone czy to na koszty postępowania, czy też na zaspokojenie wierzycieli. Przy analizie sprawozdania finansowego proponuje się więc zawsze przyjmować pewien bufor bezpieczeństwa.

Wskazówka nr 3. Analizując sprawozdanie finansowe kontrahenta należy pamiętać, że mogą w nim występować zobowiązania przyszłe, w tym zobowiązania pod warunkiem zawieszającym. Wprawdzie obowiązujące standardy rachunkowości nie zezwalają na ujmowanie w bilansie jednostki zobowiązań warunkowych, lecz wskazywane są one w ewidencji pozabilansowej oraz w informacji dodatkowej. W tym przypadku zalecane jest podejście sceptyczne. Jest to w pełni uzasadnione właśnie charakterem tych zobowiązań i immanentnie z nimi związaną niepewnością, czy zaistnieją, a jeśli tak, to w jakiej wysokości. Skoro jest to niewiadome, to nie sposób ocenić, w jaki sposób ich zaistnienie wpłynie na zdolność dłużnika do zaspokojenia wierzycieli. Podobnie rzecz ma się w odniesieniu do zobowiązań spornych, które w bilansie są ujęte jako „rezerwy na zobowiązania”.

Wskazówka nr 4. Ważne jest również, aby stale mieć na uwadze, że pomiędzy tzw. wartością księgową majątku kontrahenta a wartością rynkową majątku nigdy nie można postawić znaku równości. Stan majątku wykazany w bilansie jest bowiem często dotknięty w myśl obowiązującego prawa, zwłaszcza podatkowego, znacznym oderwaniem od rzeczywistej wartości ekonomicznej. Z uwagi w szczególności na zasady amortyzowania majątku trwałego w punkcie tym wartość bilansowa majątku najczęściej będzie znacznie wyższa od jego wartości rynkowej.

OPINIA EKSPERTA

MACIEJ CISZEWICZ

radca prawny z kancelarii Domański Zakrzewski Palinka

W ostatnim czasie rzeczywiście KRS podejmuje działania zmierzające ku temu, by zdyscyplinować przedsiębiorców do składania sprawozdań. Wiele kancelarii mówi mi, że obserwuje, że KRS wykorzystuje też nowe przepisy, wprowadzone w ub.r. Jako instrumentu mobilizującego używa jednak głównie grzywnien, natomiast osobiście nie słyszałem jeszcze o przypadkach ustanawiania kuratora dla firmy. Za najmniej transparentną w składaniu sprawozdań uchodzi branża deweloperska. Znam przypadek, kiedy jedna z takich firm chciała oddać zaległe raporty za wiele lat wstecz, jednak by oszczędzić sobie kłopotu – czyniła to jeden po drugim. Jednak sąd już po pierwszym oddanym sprawozdaniu – podjął czynności zmierzające do zdyscyplinowania takiego przedsiębiorcy. Radzę zatem, by oddawać zaległe raporty zbiorczo, by nie narazić się na przykre konsekwencje.

PORADNIA PRAWNA

■ Czy odwołany członek zarządu może złożyć sprawozdanie finansowe do KRS? ■ Czy jest specjalny formularz, na którym należy złożyć sprawozdanie? ■ Co można zrobić, by nasz kontrahent złożył stosowne dokumenty ■ Czy jako klient jednej z firm mam dostęp do jej danych udostępnionych w rejestrze przedsiębiorców?

Czy odwołany członek zarządu ma legitymację do zgłoszenia wniosku o wpis do rejestru przedsiębiorców?

Nie. Zgodnie z przepisami uprawnienia do zgłoszenia zmian rejestrowych w spółkach handlowych mają podmioty uprawnione do reprezentacji spółki, czyli każdy wspólnik spółki jawnej, każdy partner spółki partnerskiej (chyba że umowa spółki przewiduje inną reprezentację lub w spółce powołano zarząd), każdy komplementariusz spółki komandytowej i spółki komandytowo-akcyjnej, zarząd w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i spółkach akcyjnych (według zasad reprezentacji w umowie spółki lub statucie).

Były członek zarządu nie ma legitymacji do złożenia wniosku o wpis do rejestru przedsiębiorców. W praktyce jednak możliwe jest zawiadomienie KRS o zaprzestaniu pełnienia funkcji w zarządzie spółki, wówczas KRS uruchamia procedurę przymuszającą spółkę.

Podstawa prawna

Art. 7 ustawy z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 687 ze zm.), Art. 694¹ par. 2 w zw. z art. 510 par. 2 ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.).

Nasza spółka działa od początku 2015 r.

W tym roku po raz pierwszy zamierzamy złożyć sprawozdanie. Czy w tym zakresie obowiązuje formularz? Czy taki wniosek może być złożony przez pełnomocnika?

Tak, wniosek o wpis do rejestru przedsiębiorców musi być złożony na formularzu; wzory formularzy dostępne są na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Złożyć wniosek o wpis do Rejestru można zasadniczo w terminie nie dłuższym niż 7 dni od dnia zdarzenia uzasadniającego dokonanie wpisu; przepisy szczególne mogą określać inne terminy (np. termin na złożenie sprawozdania finansowego to nie później niż 15 dni od dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego).

Dokumenty muszą zostać złożone do sądu w oryginałach lub odpisach poświadczonych urzędowo (przez notariusza). Wniosek o wpis do rejestru przedsiębiorców może być złożony przez pełnomocnika; wówczas do wniosku należy dołączyć oryginał lub uwierzytel-

niony odpis pełnomocnictwa wraz z opłatą skarbową w wysokości 17 zł.

Podstawa prawna

Art. 19 ust. 2, art. 22 ustawy z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 687 ze zm.).

Przeglądając strony KRS, zauważyłem, że w dokumentacji dotyczącej jednego z moich kontrahentów brakuje sprawozdania finansowego z poprzedniego roku obrotowego. Czy mogę w tej sprawie podjąć jakieś działania?

Tak, w takim przypadku należy wystosować pismo, w którym zawiadomimy sąd rejestrowy, że wpis, który przedsiębiorca był zobowiązany dokonać w określonym terminie, nie został dokonany. Wówczas sąd rozpocznie procedurę przymuszającą przedsiębiorcę do aktualizacji wpisu. Sąd rejestrowy, który stwierdzi, że wymagane informacje nie zostały ujawnione w rejestrze, wezwie obowiązany podmiot do ich dokonania w określonym terminie, pod rygorem nałożenia grzywny. Sąd rejestrowy może nałożyć grzywnę za zaniechanie dokonania obowiązkowego wpisu do rejestru w ustawowym terminie wielokrotnie, przy czym w jednym postanowieniu sąd może wymierzyć grzywnę nie wyższą niż dziesięć tysięcy złotych (chyba że dwukrotne wymierzenie grzywny okazało się nieskuteczne); ogólna suma grzywien w tej samej sprawie nie może jednak przewyższyć kwoty miliona złotych.

W razie dopełnienia przez zobowiązany podmiot obowiązków rejestrowych grzywny niezapłacone do tego czasu ulegają umorzeniu; mówiąc potocznie - mogą zostać anulowane.

Podstawa prawna

Art. 24 ustawy z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 687 ze zm.), Art. 1052 ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.).

Czy jako kontrahent jednej z firm mam dostęp do danych udostępnionych w rejestrze przedsiębiorców? Czy mogę przejrzeć akta rejestrowe? Czy mogę otrzymać fotokopie dokumentów lub odpis z akt?

Dostęp do wszystkich danych zawartych w rejestrze przedsiębiorcy (czyli każdego dokumentu składanego do akt) ma każdy zainteresowany. Przeglądanie akt rejestrowych jest wolne od opłat. Wgląd do rejestru przedsiębiorców jest możliwy również przez internet. Przy czym jest to wgląd do tzw. informacji odpowiadającej odpisowi aktualnemu z rejestru przedsiębiorców; dostęp taki jest wolny od opłat, czyli możemy obejrzeć treść wypisu aktualnego z KRS, natomiast nie możemy obejrzeć wszystkich dokumentów ani historii wpisów (czyli tzw. odpisu pełnego).

Akta rejestrowe danej spółki można przejrzeć wyłącznie w sądzie rejestrowym, który prowadzi rejestr właściwy ze względu na siedzibę tejże spółki (dane tego sądu widnieją na pierwszej stronie odpisu aktualnego, który można sprawdzić w internecie).

W celu przejrzania akt rejestrowych kontrahenta należy umówić się osobiście w sądzie rejestrowym bądź telefonicznie poprzez kontakt z czytelnią akt rejestrowych; w praktyce wymagane jest zamówienie akt z 1-3 dniowym wyprzedzeniem w zależności od sądu, w czytelnii trzeba będzie się wylegitymować dowodem tożsamości ze zdjęciem.

Każdy ma prawo uzyskać odpis z rejestru. Otrzymanie odpisu z rejestru przedsiębiorców ma odpłatny charakter i kosztuje w przypadku odpisu pełnego 60 zł, a w przypadku odpisu aktualnego (jeżeli nie wystarczy nam wydruk z internetowej strony Ministerstwa Sprawiedliwości) - 30 zł.

Wydanie odpisu z rejestru przedsiębiorców następuje od ręki we właściwym sądzie rejestrowym. Również fotokopie akt rejestrowych może wykonać każdy zainteresowany.

Podstawa prawna

Art. 8, art. 8a, art. 10 ustawy z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 687 ze zm.), Par. 1 rozporządzenia ministra sprawiedliwości z 19 grudnia 2006 r. w sprawie określenia wysokości opłaty za udzielenie informacji, wydawanie odpisów, wyciągów i zaświadczeń z Krajowego Rejestru Sądowego oraz za udostępnianie kopii dokumentów z elektronicznego katalogu dokumentów spółek (Dz.U. nr 247, poz. 1812).

CP

Autorzy poradni: **Mateusz Medyrski**, radca prawny, Kancelaria Zimmerman i Wspólnicy sp.k.
Norbert Frozstęga, aplikant adwokacki, Kancelaria Zimmerman i Wspólnicy sp.k.